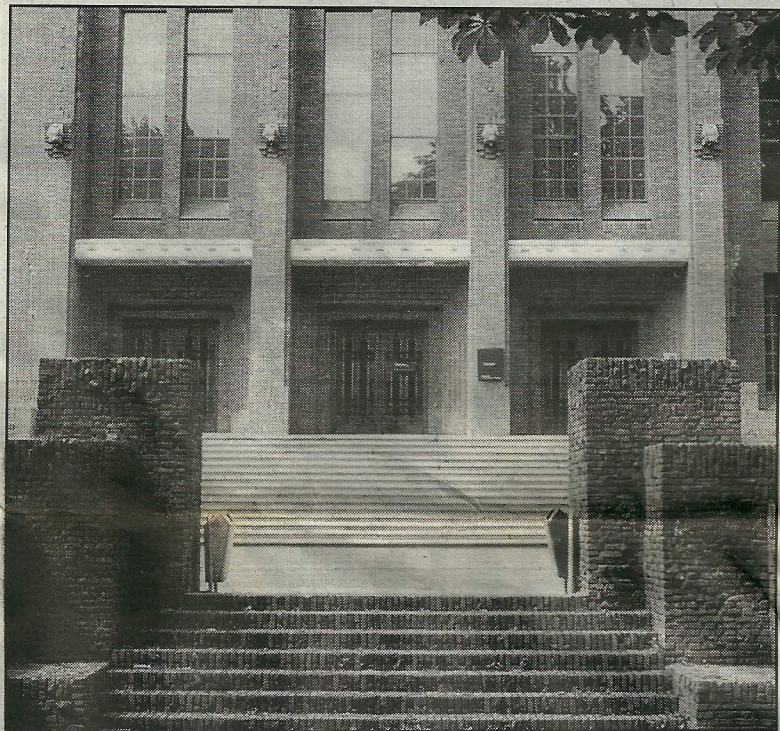

De geschiedenis van De Inktpot

(door Frank Flippo) - Wat altijd Hoofdgebouw III heette van de Spoorwegen heet nu ook officieel 'De Inktpot'. In 2002 werd de restauratie afgerond en staat hij weer te blinken aan het Moreelsepark. Als kroon erop schreef publiciste Ileen Montijn een boek vol foto's van stijlvolle kantoren, bouwvakkers en employés. "Binnen vind je ook iets van de gewijde sfeer van de oude Utrechtse kerken en kloosters."

Hoe is dit merkwaardige gebouw hier terechtgekomen? De economische neergang 1917 dwong particuliere spoormaatschappijen samen te gaan in de Nederlandse Spoorwegen. Daarmee werd een groot hoofdkantoor direct noodzakelijk. Architect Van Heukelom had het ontwerp snel klaar, daarna zette een speciaal spoorwegbouwbedrijf tussen 1918 en 1921 deze bakstenen reus neer. Ileen: "Architect Van Heukelom wilde 'met zijn allen dit grote werk snel tot een goed einde brengen'. Een heel verschil met het in bouwstijl verwante Handelsmaatschappijgebouw

in Amsterdam. Daar rekten ze de bouw, omdat elk jaar de bakstenen goedkoper werden dan het jaar ervoor."

Markiezen

Het schrijven over De Inktpot vond Ileen een boeiende klus: "Mensen verdwijnen, maar gebouwen blijven over uit het verleden. Het geeft mensen een gevoel van geborgenheid, van continuïteit dat nieuwe gebouwen niet hebben." Gaandeweg ging de Inktpot voor haar leven: "Ex-werknemers stuurden brieven en belden op. Mede dankzij hen werd dit boek zo af-

wisselend." Verhalen van overvloedige Inktpot-tegeltjes in de badkamers van spoorwerkersbuurt Tuinwijk, ketels stampot die tijdens de oorlog door de gangen ratelden, de souterrain-dienstwoningen onderin; het gebouw wordt bijna gezellig als je deze dingen leest. "Maar het blijft een weerbarstige reus. Het is heel mooi dat dit gebouw voor het nageslacht is behouden. Want De Inktpot bezit een verscholen sierlijkheid. In de geglaazuurde bakstenen binnen, het glas-inlood, de mozaïeken, het smeedwerk. Ik betreur wel dat na de restauratie de oranje markiezen niet terug zijn gekeerd, die gaven iets warmes aan die stugge buitenkant."

Verknocht

Van Heukelom was doordrongen van de plek waar hij bouwde en hij was verknocht aan de spoorwegen. "Een ouderwets-gelovige man. Utrecht met die Domtoren bezit meer middeleeuwse wortels dan de meeste andere Nederlandse steden en Van Heukelom zag de middeleeuwen als een tijd vol plechtige gemeenschapszin. Iets daarvan probeerde hij met dit gebouw over te brengen." Tegelijkertijd wilden ze in 1917 iets moderns neerzetten wat indrukwekkend afstak tegen de oude stad. De hoge toren heeft de geleding van de Dom, maar De Inktpot lijkt ook op een oude Amerikaanse wolkenkrabber. Ileen Montijn: "Amerika oefende veel invloed uit in de bouwkunst. Europeanen als Berlage reisden er begin twintigste eeuw heen om zich te vergapen aan de hoge kantoorgebouwen."

Waar in De Inktpot zou zij het liefst werken? "Als ik hier een kantoor zou mogen hebben, ging ik boven in de hoge toren zitten. Daar zijn kantoorruimtes van afdeling Geodesie (landmeetkunde) van Railinfrabeheer. Je hebt er een magistraal uitzicht!"

De Inktpot - monument van spoor en kantoor, door Ileen Montijn. Uitgave Uniepers in samenwerking met Railinfrabeheer, € 11,50, ISBN 90682-52941.